

ZAPISNIK
sa pete sjednice Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore,
održane 18. januara 2017. godine

Sjednica je počela u 11:10 časova.

Predsjedavao je Vujica Lazović, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali poslanici: Predrag Sekulić, Filip Vuković, Branko Čavor, Petar Smolović, Jovanka Laličić i Genci Nimanbegu.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali predstavnici predlagača: Nina Vujošević, savjetnica predsjednika Vlade Crne Gore; Iva Vuković, generalna direktorica Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj u Ministarstvu finansija i Milica Adžić, samostalna savjetnica u Direktoratu za državni trezor u Ministarstvu finansija.

Rad sjednice pratili su predstavnici medija.

Za sjednicu je utvrđen sljedeći

DNEVNI RED:

-usvajanje zapisnika sa prve, druge, treće i četvrte sjednice-

1. Nacrt programa ekonomskih reformi za Crnu Goru za period 2017-2019. godina i
2. Tekuća pitanja.

* * *

Zapisnici sa prve, druge, treće i četvrte sjednice Odbora usvojeni su bez primjedbi.

* * *

Prva tačka - NACRT PROGRAMA EKONOMSKIH REFORMI ZA CRNU GORU ZA PERIOD 2017-2019. GODINA

Predsjednik Odbora Vujica Lazović, podsjetio je da se Nacrt programa ekonomskih reformi za Crnu Goru za period 2017-2019. godina po prvi put dostavlja Skupštini Crne Gore na upoznavanje. Takođe, ocijenio je pozitivnim korespondenciju Vlade Crne Gore i Evropske komisije u dijelu koji se odnosi na uključivanje parlamentarnih odbora Skupštine u smislu davanja sugestija i komentara za unapređenje ekonomskih reformi, prije usvajanja na Vladi. Naveo je da su u dostavljenom dokumentu predstavljene mjere fiskalne politike strukturnih reformi sa makrofiskalnim sektorskim uticajima koje su realizovane do kraja 2016. godine ili planirane u 2017. godini, a koje ujedno predstavljaju odgovor na šest preporuka sa ministarskog sastanka u Briselu održanog u maju 2016. godine. Takođe, ukazao je da je uz Nacrt programa dostavljen aneks koji sadrži: tabele pretpristupnog ekonomskog programa i njihove ažurirane verzije; prikaz direktnog fiskalnog uticaja 20 prioriternih reformskih mjera; kratak pregled mjera strukturnih reformi za 20 prioriternih reformskih mjera; Izvještaj o sprovođenju reformskih mjera iz Programa ekonomskih reformi za 2016-2018. godina i prioriternu razvojne projekte na kojima je zasnovana projekcija ekonomskog rasta u 2017-2019. godini.

Nina Vujošević, savjetnica predsjednika Vlade Crne Gore, ukazala je da je Program ekonomskih reformi najvažniji dokument Crne Gore u ekonomskom dijalogu sa Evropskom komisijom i zemljama članicama EU, kao i da je istovremeno i ključni strateški dokument zemlje za srednjoročno makroekonomsko i fiskalno programiranje, koji sadrži i prateću agendu strukturnih reformi važnih za smanjenje ili eliminisanje prepreka u privrednom rastu i jačanju sveukupne konkurentnosti zemlje. Takođe, ukazala je da je Nacrt PER-a za period 2017-2019. godine pripremila međuresorska radna grupa u Vladi Crne Gore u skladu sa smjernicama Evropske komisije, koje dostavlja svake godine, kao i da je od 13. januara 2017. godine otpočet proces konsultacija sa širom javnošću u cilju daljeg unapređenja dokumenta i njegove finalizacije budući da se isti dostavlja Evropskoj komisiji do 31. januara 2017. godine. Saopštila je da Nacrt PER-a za 2017. godinu sadrži srednjoročni makroekonomski i fiskalni okvir zemlje koji uključuje prateće mjere fiskalne politike, kao i da sadrži sveobuhvatnu agendu strukturnih reformi koja prikazuje javne politike u oblasti upravljanja javnim finansijama, energetike, saobraćaja i telekomunikacija, reforme u sektoru industrije, poljoprivrede i usluga, razvoj poslovnog okruženja i smanjenja neformalne ekonomije, istraživanje inovacija, spoljne trgovine i podsticanja investicija, obrazovanja i vještina, zapošljavanja i tržišta rada, socijalne inkluzije i smanjenja siromaštva. Istakla je da je čvrsta povezanost između makroekonomskog i fiskalnog scenarija u Nacrtu programa i reformske agende od ključnog značaja za sveobuhvatnost i kredibilitet Programa. Takođe, ukazala je da se u izradi Programa za 2017 – 2019. godinu pošlo od strateškog cilja ekonomske politike Crne Gore, odnosno od održivog i inkluzivnog ekonomskog rasta koji će doprinijeti povećanju kvaliteta života građana i približavanju BDP-a po glavi stanovnika i paritetu kupovne moći prosjeku na nivou Evropske unije, s obzirom da se po navedenom parametru nalazimo na nivou od 42% evropskog prosjeka. Ostvarenje navedenog cilja biće zasnovano na jačanju makroekonomske stabilnosti, prvenstveno fiskalne stabilnosti ekonomije i povećanju njene konkurentnosti. Takođe, ukazala je da je fiskalna politika u Crnoj Gori kao eurizovanoj ekonomiji, između ostalog, jedan od ključnih pokretača ekonomskog rasta i razvoja, te da je u Nacrtu programa usmjerena na inteziviranje ulaganja u infrastrukturu i optimizaciju tekuće potrošnje, kao i da je cilj fiskalne politike u periodu 2017-2019. godine konsolidacija javnih finansija kako bi se stvorili uslovi za smanjenje deficita javne potrošnje i usporavanje rasta javnog duga. Projekcija javnih finansija Crne Gore za naredni trogodišnji period predstavlja dio petogodišnjeg Plana sanacije budžetskog deficita i javnog duga za period 2017-2021. godine. Ukazala je da su srednjoročne projekcije javnih finansija Crne Gore sadržane u Planu sanacije istovremeno sadržane i u PER-u za period 2017-2019- godina i da se temelje na pretpostavci finansiranja tekuće potrošnje iz izvornih prihoda budžeta. Istakla je da Sanacioni plan i sa njim usaglašen Program ekonomskih reformi za period 2017-2019. godine predstavlja optimalnu kombinaciju mjera ekonomske politike koje će omogućiti stabilizaciju javnih finansija, nastavak održivog ekonomskog rasta i očuvanje nivoa socijalne zaštite najugroženijih slojeva stanovništva. Mjere konsolidacije podrazumijevaju efekat od 3,2% BDP-a u 2017. godini, odnosno budžetski deficit za 2017. godinu se prema projekciji umanjuje za 3,2 procentna poena u odnosu na scenario bez konsolidacije gdje bi budžetski deficit bio preko 9% BDP-a. Imajući u vidu mjere fiskalne konsolidacije, ukazala je da je Vlada nastojala da odgovori na dvije preporuke makrofiskalnog karaktera od ukupno šest preporuka koje je Evropska unija dala na ministarskom dijalogu u maju 2016. godine Vladi Crne Gore kao preporuke na kojima treba da se bazira priprema Nacrta programa. Navedene dvije preporuke odnose se na stabilizaciju učešća javnog duga u BDP-u kada je riječ o kapitalnim investicijama koje su pokrenute i na smanjenje tekuće potrošnje u dijelu penzija i plata i da Crna Gora treba da počne da bilježi budžetske uštede i unaprijedi naplatu prihoda, kao i da sprovede

sveobuhvatnu reviziju poreskih rashoda i izuzetaka i da sprovede aktivnosti na povećanju poreza na način koji će pogodovati rastu. Polazeći od mjera fiskalne konsolidacije budžetski deficit je projektovan na 6,1% BDP-a u 2017. godini, 5,6% i 3,7% BDP-a u 2018. i 2019. godini, nakon čega se očekuje prelazak u zonu suficita uz istovremeno povećanje ali i usporavanje rasta javnog duga na 71,6% BDP-a u 2017. godini, 74,9% i 77,5% BDP-a u 2018. i 2019. godini što je projekcija u osnovnom scenariju prikazanom u nacrtu programa. Takođe, ukazala je da je u analizi i projekcijama sagledana razlika u kretanju deficita i javnog duga ako se izuzmu troškovi finansiranja autoputa, odnosno zaduženje za autoput, kao i da predmetna projekcija ukazuje da je ključni razlog povećanja javnog duga u periodu 2017-2019. godina projekat izgradnje autoputa, odnosno da se u situaciji bez autoputa javni dug smanjuje i to prema osnovnom scenariju sa 60,5% BDP-a na 54,9% BDP-a u 2019. godini, te da navedeno ukazuje da će primjena mjera fiskalne konsolidacije uticati na činjenicu da se tekuća potrošnja finansira iz izvornih prihoda. Takođe, u skladu sa smjernicama Evropske komisije Crnoj Gori je preporučeno da treba uraditi i alternativni scenario ekonomskog rasta. Prema navedenom scenariju prosječna stopa realnog ekonomskog rasta u tri godine će biti oko 2%, dok bi deficit budžeta bio veći u odnosu na BDP i iznosio bi 6,6% u 2017. godini, 6,7% i 5,2% u 2018. i 2019. godini.

U dokumentu je takođe, na osnovu metodologije Evropske komisije dat prikaz prioriternih strukturnih reformi koje imaju i makrofiskalni i sektorski karakter. U izradi dijela dokumenta koji se odnosi na prioritete strukturnih reformi u skladu sa metodologijom Evropske komisije Crna Gora je dobila četiri preporuke od ukupno šest. Navedene preporuke se odnose na: naophodnost razvoja sveobuhvatne strategije kako bi dalje podstakla odstranjivanje problematičnih kredita (NPL) od strane banaka, zatim osigura postojanja efikasnih, djelotvornih i nezavisnih regulatornih i bezbjednosnih organa koji će sprovesti potpuno otvaranje željezničkog i energetskog tržišta, nadalje Crna Gora treba da nastavi da olakšava sprovođenje različitih mjera finansijske i nefinansijske podrške malim i srednjim preduzećima i da produži radni vijek kroz preduzimanje mjera da se smanje destimulansi za rad kroz osnaživanje veze između aktivnih mjera zapošljavanja i socijalne pomoći, kako bi se unaprijedilo učešće na tržištu dugoročno nezaposlenih, žena i mladih i sprovede strategije za usklađivanje obrazovanja i vještina sa potrebama na tržištu rada.

Ukazala je da su u PER-u za 2017. godinu ključni razvojni prioriteti Vlade razrađeni u devet oblasti strukturnih reformi definisanih smjernicama Evropske komisije za izradu PER-a 2017-2019. godina, u okviru kojih je definisano 20 prioriternih reformskih mjera, od kojih se neke nastavljaju iz prethodne godine s obzirom da su višegodišnjeg karaktera, a neke su nove i treba da daju odgovore na određena pitanja koja se odnose na rast konkurentnosti u devet oblasti: upravljanje javnim finansijama; energetika, saobraćaj i telekomunikacije; razvoj industrijskog sektora; razvoj poljoprivrednog sektora i uslužnog sektora u okviru oblasti razvoj privrednih sektora; poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije; istraživanje i inovacija; spoljna trgovina i podsticanje investicija; obrazovanje i vještine; zapošljavanje i tržište rada i socijalna inkluzija i smanjenje siromaštva i jednake mogućnosti. Polazeći od navedenih mjera napravljena je projekcija ekonomskog rasta prvenstveno zasnovana na snažnoj investicionoj aktivnosti u posmatranom srednjoročnom periodu na osnovu dva scenarija i u osnovnom scenariju projekcija ekonomskog rasta je 3,4% u periodu 2017-2019. godine

Na kraju je istakla da će radna grupa za izradu PER-a po završetku razmatranja dokumenta na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, kao i nakon javne rasprave koja traje od 13. do 23. januara sagledati sve dobijene sugestije i komentare kako bi se isti razmotrio i usvojio u zadatom roku i bio upućen Evropskoj komisiji zaključno sa 31. januarom 2017. godine.

Nakon uvodnog obrazloženja predstavnice predlagača, otvorena je rasprava u kojoj su učestvovali poslanici: Vujica Lazović, Genci Nimanbegu, Predrag Sekulić, Petar Smolović, Jovanka Laličić i Filip Vuković.

Poslanik, Vujica Lazović u svom izlaganju ponovio je da je u pitanju izuzetno značajan dokument koji je bitan sa aspekta ekonomske održivosti i predstavlja agendu kojom bi trebala crnogorska ekonomija da se kreće u naredne dvije godine. U daljem izlaganju saopštio da stanje u Crnoj Gori po pitanju ukupnog ekonomskog sistema treba sagledati optimistički, i da se uzimajući u obzir prethodni period, unazad deset godina, može konstatovati da je Crna Gora gotovo udvostručila BDP, zarade i penzije, kao i da postoji konstantan rast stranih direktnih investicija. Takođe, iskazao je dilemu po pitanju realnosti projekcija ekonomskog rasta, odnosno da li su iste realne i održive, s obzirom da su se u prethodnom periodu iz raznih razloga precijenjivale stope ekonomskog rasta na više, ali da je kasnije vrijeme pokazalo na postojanje određenih problema. Naveo je da se moraju definisati jasni ciljevi u programu ekonomskih reformi u Crnoj Gori jer se može desiti da u narednom periodu Evropska komisija postavi pitanje realnosti napravljenih projekcija. S tim u vezi osvrnuo se na nedostajuću infrastrukturu u oblasti saobraćaja, energetike, komunalne i turističke infrastrukture. U vezi sa navedenim, poslanik Lazović dao je sugestiju u pogledu potrebe realnijeg sagledavanja ulaganja u infrastrukturu.

U odnosu na strukturne mjere ukazao je da je neophodno povećati konkurentnost naše ekonomije i obezbijediti ekonomski rast, kroz koji će se dalje obezbijediti veća zaposlenost i u krajnjem, poboljšanje kvaliteta života građana. Takođe, osvrnuo se i na broj zaposlenih u javnom sektoru i potrebu za većom efikasnosti javne uprave. U vezi sa navedenim ukazao je da je neophodno preciznije izmjeriti koje su to realno ostvarljive strukturne reforme u ovom periodu.

Ukazao je i da je potrebno, naročito prilikom izrade važnih dokumenata jasno odvojiti politiku tržišta rada od socijalne politike i posvetiti se rješavanju problema nezaposlenosti, naročito nezaposlenosti visokoobrazovnih kadrova jer je u tom segmentu prisutan trend rasta. S tim u vezi naveo je podatak da je, prema određenim procjenama, oko 32% nezaposlenih visokoškolaca u pojedinim zemljama članicama EU, kao i ocijenio da u zemljama u razvoju kao što je Crna Gora najugroženija kategorija stanovništva su nezaposleni, u pogledu svih ekonomskih parametara i kvaliteta života, i da se takvo stanje mora rješavati otvaranjem novih radnih mjesta u onim granama gdje možemo biti posebno konkurenti.

U odnosu na program stručnog osposobljavanja visokoškolaca, bio je mišljenja da isti jeste dao određene efekte, ali da se, nažalost, mora priznati da postoje određeni problemi u implementaciji i efektima tog programa, u pogledu zadržavanja radnog mjesta, stečenih znanja i vještina itd. Imajući u vidu navedeno, poslanik Lazović, dao je preporuku da se, ukoliko za to ima prostora, programom ekonomskih reformi predvidi rekonceptualizacija programa stručnog osposobljavanja i da se iznos sredstava koji se sada izdvaja, opredijeli na način što će se finansirati radna mjesta kod poslodavca koji će biti spremni da prime u radni odnos one koji prođu program obuke. Takođe, potencirao je da je potrebno uskladiti visoko obrazovanje sa potrebama tržišta rada.

Poslanik Genci Nimanbegu, ocijenio je dobrim uvođenje prakse da Odbor razmatra Nacrt programa ekonomskih reformi, ali i ukazao da je isti dostavljen kasno i da nije bilo prostora za detaljno sagledavanje predloženih mjera itd. Naveo je da je saglasan sa predsjednikom Odbora da je Crna Gora u proteklih deset godina značajno unaprijedila makroekonomske pokazatelje,

kada je u pitanju rast: BDP-a, zarada, penzija, socijalnih davanja i investicija, ali da ostaje otvoreno pitanje da li građani to osjećaju i na koji način se mogu uskladiti realne potrebe sa onim što, kao mali ekonomski sistem, imamo. Takođe, ukazao je da u PER-u nije predviđen rast minimalne cijene rada, te da bi, po njegovom mišljenju, povećanje minimalne cijene rada, koja je sada na nivou od 193 eura, dovelo do otklanjanja problema koje imaju zaposleni u privatnom i javnom sektoru, s posebnim akcentom na privatni sektor, imajući u vidu da je ekonomski neodrživo da javni sektor bude konkurent privatnom sektoru. Vezano za reformske mjere u oblasti obrazovanja, naveo je da je upravo reforma u visokom obrazovanju dovela do toga da i dalje imamo visokoškolce koji nijesu konkurentni na tržištu, te da navedenu preporuku vidi sa dosta pesimizma. Iskazao je stav da je potrebno uraditi analizu reforme obrazovanja kako bi se sagledali rezultati iste. Vezano za investicije imao je primjedbe, navodeći da su iste posljedice onoga što se radilo u proteklom sistemu. Saopštio je da ima veliki broj investicija u funkciji unapređenja turističke infrastrukture, ali da su one i dalje dominantno u opštinama koje su iznad prosjeka razvoja u Crnoj Gori.

U odnosu na investicije u saobraćajnu infrastrukturu, bio je mišljenja da iste neće dati rezultat još dugo vremena, imajući u vidu nepovezanost infrastrukture, kada je u pitanju npr. željeznički saobraćaj. Takođe, ukazao je na probleme u pomorskom i avio saobraćaju, navodeći da je nacionalna aviokompanija blizu bankrota, kao i da je isto možda rezultat otvorenog saobraćaja za niskotarifne operatere, ističući pritom da se ne zalaže za monopolski položaj, ali da se prvenstveno mora imati u vidu koliko to doprinosi ekonomiji u Crnoj Gori. Takođe, iskazao je žaljenje da u Crnoj Gori u narednom periodu nemamo projekat Jadransko-jonskog autoputa.

Poslanik Predrag Sekulić ocijenio je da je PER metodološki kvalitetno urađen. Vezano za projektovane pokazatelje i upitnost stope rasta ukazao je na iskustvo Hrvatske koja je prošle godine imala visoku stopu rasta od 2,2 %, imajući u vidu da je šest godina bila u recesiji, zbog ulaganja u autoput, visokog nivoa spoljnog duga i td. Takođe, iskazao je očekivanje, bez obzira na činjenicu da izgradnjom autoputa nije ostvaren projektovani rast, imajući u vidu da se veliki dio materijala za izgradnju istog uvozi, da će SDI biti veće od projektovanih. Naveo je da kada se sagleda presjek makroekonomskih kretanja u regionu, Evroskoj uniji i Eurozoni moramo da budemo zadovoljni bez obzira na činjenicu da nakon ubrzanog ekonomskog rasta nakon sticanja nezavisnosti imamo blagi pad. Ukazao je da su neke zemlje iz regiona, članice EU, bile dugo u recesiji, te da najveći dio zemalja iz EU ne bi mogao da ispuni kriterijume iz Mاستrihta, kao i da kada se sve to ima u vidu možemo biti zadovoljni sa onim što je makroekonomska projekcija, bez obzira što se sada u javnosti često pominje pitanje visine javnog duga, te da bi javni dug da nema izgradnje autoputa bio na nivou od 60,5% u 2017. godni i imao bi trend pada u 2018. godini i 2019. godini na nivo od 57%, odnosno 54,9% BDP-a. Vezano za izgradnju autoputa naveo je da bi neulaganje u isti u dužem vremenskom periodu Crnu Goru dovelo do nepovoljnih ekonomskih trendova, kao i da je osnovna ideja bila povezivanje sjevera Crne Gore u jedinstvenu ekonomsku cjelinu, kako bi se taj region razvijao na način kako se to radi na jugu Crne Gore. Naveo je da se uprkos projektovanom trendu rasta javnog duga i deficita, nakon 2019. godine očekuje trend pada. Iskazao je očekivanje da će nakon što PER bude upućen Evropskoj komisiji, dobiti komentare i eventualne primjedbe na dokument, kao i da je vrlo nezahvalno kada se govori o pojedinim projekcijama, te da su i Svjetska banka i Međunarodni monetarni fond u više navrata korigovali svoje projekcije, ne samo kada je u pitanju Crna Gora

već i druge države regiona. Takođe, ocijenio je pozitivnim činjenicu da Crna Gora godinama ima trend rasta kada je u pitanju BDP. U odnosu na nepokrivenost uvoza izvozom naveo je da treba učiniti sve da taj procenat bude manji, ali i da treba imati u vidu da je Crna Gora turistička destinacija što, umnogome, dovodi do takvog bilansa.

Poslanik Petar Smolović, ocijenio je da je program ekonomskih reformi 2017-2019 sveobuhvatan, analitičan i sa različitim scenarijima, te ukazao da je u prethodnom periodu dosta urađeno na fiskalnoj konsolidaciji. Međutim, ukazao je da je potrebno više uraditi u domenu razvojne komponente, odnosno, realnog sektora i s tim u vezi naveo da je u odnosu na podatke na str. 12 dostavljenog dokumenta, u dijelu koji se odnosi na zaposlenost, potrebno analizirati šta se dešava sa naglim porastom nezaposlenosti od preko 25% u periodu septembar 2015. – septembar 2016. godine i utvrditi razloge takvog stanja. U odnosu na prioritete ekonomske reforme ukazao je da su u dijelu prioritete mjere broj 8 – podrška modernizaciji i razvoju sektora industrije, opredijeljena sredstva vrlo mala, kao i iznosi pomoći koje se, na osnovu istih, daju. U odnosu na mjeru broj 10 – unapređenje turističke ponude na sjeveru Crne Gore kroz izgradnju neophodne infrastrukture na skijalištima, naveo je da je ista dobra ali da podaci ne odgovaraju realnom stanju, odnosno, da su neprecizno navedene aktivnosti. Takođe, ukazao je da je potrebno obratiti pažnju na Zakon o restituciji i Zakon o eksproprijaciji, u smislu unapređenja poslovnog ambijenta kroz izmjene i dopune istih, a koji po njegovom mišljenju, u ovom trenutku, usporavaju kapitalne projekte. Navodeći mjeru broj 11 – uvođenje e-srevisa u radu katastarskih službi, poslanik Smolović, ukazao je da je suština problema u kvalitetu baze podataka, jer je u većini opština i dalje zemljišni katastar umjesto katastar prema popisu, te naveo primjer da u biznis zonama postoji popisni katastar ali nema razrade zemljišta, što onemogućava dobijanje građevinske dozvole, etažiranje, valorizaciju na tržištu itd, i ukazao na potrebu da se što prije izvrši prelaz-snimanje sa popisnog na katastar nepokretnosti. U odnosu na mjeru broj 13 – unapređenje finansijske podrške sektoru malih i srednjih preduzeća, poslanik Smolović, naveo je da je za nefinansijsku pomoć predviđeno budžetom svega 13 hiljada eura, što je jako mali iznos, imajući u vidu da u Crnoj Gori postoji oko 80 hiljada preduzeća. U vezi sa finansijskom pomoći u ovom dijelu ukazao je da je ona institucionalizovana kroz Investiciono-razvojni fond (IRF), ali i ukazao na potrebu da IRF stimuliše tzv. pravi realni sektor, koji ima kapaciteta da supstituiše uvoz, kao i ukazao na potrebu da se posebno naglasi regionalna komponenta kod IRF-a kao zakonska obaveza uz niže kriterijume i kolaterale za preduzeća iz nerazvijenih područja posebno sjevera Crne Gore. Takođe, poslanik Smolović, naveo je da bi kroz mjeru broj 14 – unapređenje nefinansijske podrške sektoru malih i srednjih preduzeća trebalo razmisliti o formiranju državne agencije za osiguranje izvoza, a koju države u okruženju imaju, i što daje značajne rezultate u stimulaciji izvoza. U odnosu na sektorski razvoj poljoprivrede, ukazao je na potrebu uvezivanja u repro lanac npr. proizvođača mlijeka, otkupljivača koji proizvodi finalni proizvod i domaćih trgovinski lanaca koji treba da pomognu plasman domaćih proizvoda. Komentarišući dio programa koji se odnosi na zapošljavanje i tržište rada, ocijenio je da je Zakon o radu rigidan za poslodavce i naveo nefleksibilno limitiranje ugovora o djelu, rada na određeno itd, kao i ukazao da socijalni partneri moraju shvatiti, da se poslodavac ne možete prisiliti da nekoga zaposli niti da ima zaposlenog ako za istim nema potrebe. Takođe, u vezi sa problemom nezaposlenosti na sjeveru Crne Gore, sugerisao je da se razmisli o „oštrijim“ mjerama npr. mjeri ukidanja svih doprinosa na novozaposlene na 5 godina. U vezi sa mjerom broj 18 – usaglašavanje visokog obrazovanja sa potrebama tržišta rada, ukazao je da je potrebno baviti se i usaglašavanjem srednjeg obrazovanja sa potrebama privrede i tržišta i naveo primjer na sjeveru Crne Gore gdje je

prioritet drvoprerađiva, ali i da u srednjim stručnim školama ne postoji odjeljenje npr. stolara, gipsara itd.

Na kraju, kao generalni komentar na predloženi nacrt programa ekonomskih reformi poslanik Smolović, konstatovao je da se isti ne bavi strategijom ravnomjernog regionalnog razvoja, kao ni Strategijom korišćenja resursa i politikom koncesija. Ukazao je i da je u dijelu proizvodnje električne energije posvećena detaljna pažnja. Takođe iskazao je mišljenje da, ukoliko ne postoji operativno tijelo za usaglašavnaje i operativnu koordinaciju mjera u sprovođnju programa ekonomskih mjera, isto treba obavezno formirati.

Poslanica Jovanka Laličić, iskazala je mišljenje da je dostavljeni materijal kvalitetno urađen i da pruža veliki broj informacija. Sagalsila se sa komentarom poslanika Smolovića da bi trebalo formirati posebno tijelo koje će pratiti realizaciju prioriternih reformskih mjera. Imajući u vidu reformu javne uprave i izazove koji predstoje, ukazala je na potrebu jačanja administrativnih kapaciteta na svim nivoima. Takođe, navela je da u dostavljenom dokumentu nije posvećena pažnja kapacitiranosti lokalne samouprave i državnog nivoa za korišćenje sredstava Evropske unije, te postavila pitanje da li jedan ovakav dokument treba da sadrži i razradu tog pitanja. Iskazala je očekivanje da će se prioritne mjere realizovati i ukazala na potrebu bolje komunikacije između lokalnih samouprava i centralnog nivoa uprave, kao i navela primjer komunalnih naknada, kao značajnu komponentu koja bi omogućila lokalnim samoupravama bolju naplatu ovih prihoda.

Poslanik Filip Vuković, naveo je da u kratkom periodu nije moguće na kvalitetan način analizirati jedan ovakav dokument, te se osvrnuo na dio koji se odnosi na izgradnju drugog bloka TE Pljevlja i iskazao mišljenje da se pogriješilo u dinamici realizaciji ovog projekta jer je, po njegovom mišljenju, tehnički i teorijski nemoguće isto realizovati. Naveo je primjer da je izgradnja postojećeg bloka TE Pljevlja, bez nekih pripremnih radova, trajala oko osam godina. U dijelu koji se odnosi na uvoz i izvoz iz zemlje, bio je mišljenja da su Crnoj Gori, prije svega potrebni kvalitetni kadrovi koje nije moguće naći u Crnoj Gori imajući u vidu sva prirodna ograničenja.

Poslanik Vujica Lazović, saopštio je da dokument mora dati realnu dimenziju onoga što je ostvarljivo imajući u vidu da će relativno brzo biti dostavljen komentar Evropske komisije o realizaciji obaveza koje je Crna Gora navedenim dokumentom samostalno definisala da će uraditi. Stoga, dokument treba da bude realno predviđanje naše ekonomije u određenom periodu. Istakao je da se u dokumentu, kao jedna od glavnih mjera, definiše povećanje javnih prihoda, i interesovalo ga je da li je utvrđivanja te mjere realno smatrajući da se ne može vršiti obračun prostom proporcijom tj. po principu računanja uvijek na istu poresku osnovicu, i tako dobiti rast prihoda. U vezi sa tim, ukazao je da nedavne izmjene Zakona o porezu na dodatu vrijednost, kojima se povećava poreska stopa na računarsku opremu sa 7% na 19%, možda nijesu najbolje rješenje i iskazao dilemu povodom obračunate vrijednosti očekivanog rasta prihoda od 1,5mil.€ po tom osnovu. Ocijenio je da je u prethodnom periodu zapostavljen najvažniji resur, a to su ljudi.

U dijelu fiskalne discipline potencirao je da Vlada treba da prikaže strukturu poreskog duga i da saopšti razloge njegovog nastanka, imajući u vidu da su njime obuhvaćeni privredni subjekti koji su prije 10 godina zatvoreni. Smatra da je fiskalna disciplina osnov konkurentnosti i realne tržišne utakmice, te da ona obezbjeđuje preduzetniku nediskriminatorski položaj na tržištu. Potrebno je posebno podsticati sektor malih i srednjih preduzeća, jer se na njima mora

zasnivati fleksibilnost i održivost crnogorske ekonomije. U vezi sa tim, iskazao je mišljenje da je potrebno formirati razvojnu banku koja bi podržavala razvoj malih i srednjih preduzeća i velike kapitalne i investicione projekte imajući u vidu da se Investiciono-razvojni fond u određenim slučajevima javlja u ulozi komercijalnih banaka. Potrebno je uzeti u obzir iskustva drugih zemalja koje su bile na sličnom stepenu ekonomskog razvoja kada su primjenile navedeni instrument i stvorile drugačiji ambijent. Stoga, saopštio je da dio navedenog programa mora da bude posvećen stvaranju pozitivnog ambijenta za privlačenje stranih direktnih investicija jer dugoročno posmatrano Crnoj Gori će biti potrebno oko 350 mil.€ ovih investicija na godišnjem nivou. Ukazao je da dostizanje navedenog tj. pozitivnog poslovnog ambijenta podrazumijeva jačanje institucija sistema, borbu protiv kriminala i korupcije, stvaranje povoljnog biznis ambijenta i efikasnu javnu administraciju.

Konstatovao je da se već duži period pokušava pronaći adekvatno rješenje za poresku politiku na način da neopterećuje mnogo privredu i privatni sektor, a da sa druge strane obezbjeđuje dovoljno prihoda kako bi se mogla obezbijediti potrebna socijalna davanja. Stoga, pitanje je da li je kroz postojeći model poreske politike utvrđena realna mjera, s obzirom da još uvijek postoje dileme u pogledu obezbjeđivanja socijalne pravde.

Imajući u vidu sugestije poslanika Smolovića, preporučio je da se prilikom finalizacije ovog dokumentu, sagleda mogućnost osnivanja posebne agencije čiji će zadatak biti da upravlja kapitalnim bazama podataka koje su od državnog značaja. U pogledu supstitucije uvoza, ukazao je da je potrebno obezbijediti što veće benefite za domaću proizvodnju.

U završnom izlaganju zaključio je da treba insistirati na formiranju razvojne banke, na transformaciji programa stručnog osposobljavanja visokoškolaca, kao i na upravljanju i eksploataciji šuma, gdje je neophodno osnovati javno preduzeće za obavljanje tih poslova, te na taj način politiku Vlade Crne Gore, u smislu povećanja finalne prerade i izvoza finalnih proizvoda, dosljedno sprovesti.

Predstavnice predlagača, Nina Vujošević i Iva Vuković, saopštile su da će se sugestije članova Odbora iskazane tokom rasprave, a koje su se, između ostalog, odnosile na procjene javnih prihoda, povećanje efikasnosti poreske administracije, pojednostavljenje procesa poslovanja u Crnoj Gori, supstitucije uvoza, infrastrukturne projekte u oblasti turizma sa akcentom na sjeverni region države, poboljšanje pomorskog i avio saobraćaja, rast zaposlenosti i dr. razmotriti u što kraćem roku i da će ih Vlada prilikom utvrđivanja Programa imati u vidu.

* * *

Nakon završetka rasprave, **predsjednik Odbora, Vujica Lazović**, konstatovao je da se Odbor upoznao sa tekstom Nacrta programa ekonomskih reformi za Crnu Goru 2017-2019. godina, i pozitivnim ocijenio dostavljeni dokument.

Dogovoreno je da se iznijeta mišljenja, komentari i sugestije u formi Nacrta zapisnika, u skladu sa članom 71 stav 4 Poslovnika Skupštine Crne Gore, u elektronskoj formi, dostave predstavnicima predlagača, kako bi se obezbijedilo da iste budu uzete u obzir prilikom koncipiranja konačnog teksta Programa ekonomskih reformi 2017-2019. godina.

Takođe, ukazano je na mogućnost da članovi Odbora, do petka 20. januara 2017. godine, dostave službi Sekretarijata Odbora ili predstavnicima predlagača, eventualne, dodatne sugestije, ukoliko to ocijene neophodnim.

Druga tačka - TEKUĆA PITANJA

- a) Dogovoreno je da se sastanak sa predstavnicima Sekretarijata Energetske zajednice, održi 25. januara 2017. godine sa početkom u 12 časova u zgradi Skupštine. Takođe, predsjednik Odbora obavijestio je članove da postoji mogućnost da pored direktora Sekretarijata, Janeza Kopača, sastanku prisustvuju i Dirk Bušle, zamjenik direktora Sekretarijata i Petar Vajda, ekspert u oblasti zaštite životne sredine.
- b) Imajući u vidu da Skupština, na predlog radnog tijela Skupštine nadležnog za finansije, u skladu sa članom 33 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, imenuje i razrješava članove Senata, na Odboru je dogovoreno da se 20. januara 2017. godine raspiše Javni poziv za imenovanja jednog člana Senata DRI.

Takođe, dogovoreno je da se navedeni javni poziv, sa rokom za podnošenje prijave od 15 dana, objavi na internet stranici Skupštine Crne Gore, kao i u dnevnim listovima: Pobjeda, Dnevne novine, Dan, ND Vijesti i u nedjeljniku na albanskom jeziku Koha Javore.

* * *

Sjednica je završena u 13.05 časova.

* * *

Broj: 00-63-07/17-

SEKRETAR SEKRETARIJATA ODBORA
Demir Mujević, s.r.

PREDSJEDNIK ODBORA
Prof. dr Vujica Lazović, s.r.